

Наш Лемко

PIK IV.

Ч. 16 (88)

Львів, 15-го серпня 1937.

Виходить двічі в місяць.

Адреса: Львів, ул. Новий Світ ч. 22.
NASZ LEMKO, LWÓW, UL. NOWY ŚWIAT 22

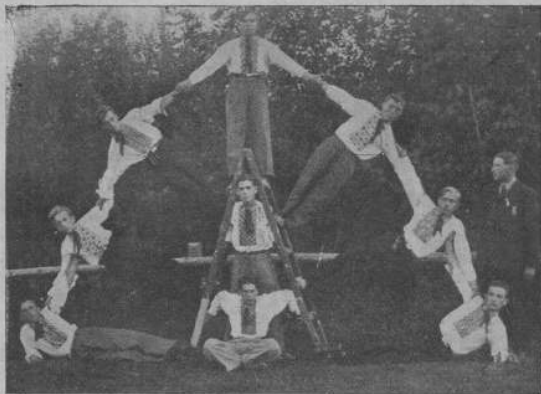
ЦІНА ЧИСЛА 15 ГР.

Оголошення після умови.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:

Річно 3 зол., Піврічно 1-80 зол., Четвертично 1 зол.
ЗАКОРДОНОМ: Річно 1 ам. дол. або рівновартість.

У здоровому тілі — здорова душа.

Гуханково-спортивне Т-во „Соція” у Володзі, при вправах.

День матері у Вороблику.

Заходами провідниці Дит. Садка М. Терепенко та Комітету Опіки над Д. С. влаштовано в неділю 25. липня ц. р. на площі при домівці Кр. „Сільський Господар” — День Матері.

Програма складалася з слід. точок: Вступний реферат, дитячі деклямації й співи, полицові танки й вправи дітей зі Садка та доросту, на закінчення вистава „Козацькі діти”.

Слід підкреслити, що це перша імпреза з нагоди Дня Матері, дбайливо опрацьована Марійкою Терепенко. На присутніх ця програма зробила велике враження, всі були зворушені, дехто не міг здержати напливаючих до очей сльоз.

Публика дописала хоч перешкодив дощик; жаль тільки, що знайшлося вдруге стільки несвідомих і безсмирних людей, котрі ізза плетів дивилися (як вовк до бабиного города), шкодуючи 15 сотиків на таку благородну ціль, як удержання Дитячого Садка! (до Дит. Садка ходить 46 дітей). Хочемо вірити, що за місяць, на закінченні Садка — таких диких глядачів не буде.

— 0 —

КОЖНИЙ ВЖЕ ЗНАЄ, що найкращим дитячим, національним часописом є

„ДЗВІНОЧОК”

Це вчитель, приятель і товариш українських дітей. Гарно ілюстрована книжечка „Дзвіночок” вміщує щомісяця цікаві оповідання, казки, байки, вірші, спевки, загадки, шаради, ребусики, п'єси з нотами і т. д. — Чи Твоя сестричка, братчик має „Дзвіночок”? — Кошт малий, бо всего 2 зл. вносять річна передплата. (Поодинокое число 20 гр.)

„Дзвіночок”, Львів, Косцюшка 1 а

•••••

Подяка.

Виділ читальні „Просвіта” в Костевій, повіт Перемишль, складає нашій Еміграції за морем, особливо громадянинові Йосифові Шпакові вислови найглибшої та найширшої подяки за їх щирі жертви, котрі вже два рази прислали, а то пеший раз 25 зол. 25 гр., а другий раз 62 зл. 80 гр. Йосиф Шпак, котрий для читальні не лиш гроші, але й душу давби. Нехай Господь Бог сторицею Вам нагородить та дасть Вам сили духа, доброго здоров'я й довгого життя. Дбайте за „Просвіту”, бо це наш одиникий скарб. Помагай Вам Боже ще повернути на рідну землю!

За Виділ читальні „Просвіта” в Костевій:

Володимир Кашицький, голова.

— 0 —

За 5 злотих будете мати книжку п. н. ІЛЮСТРОВАНА ІСТОРІЯ ЛЕМКІВЩИНИ, Ю. Тарновича, УКРАЇНСЬКЕ ВЕСІЛЛЯ НА ЛЕМКІВЩИНІ, І. Бугери, та СХІДНИМИ МЕЖАМИ ЛЕМКІВЩИНИ. — Замовляти у Видавництва: „НАШ ЛЕМКО”, Львів, ул. Новий Світ ч. 22.

До чого москвофіли ведуть народ.

НЕ СЛУХАЙТЕ МОСКВОФІЛЬСЬКИХ ПІДШЕПТІВ.

Цього року мінає десять літ від часу, коли то москвофіли, перетягуючи багато наших лемківських сіл на російське православ'я, стали організувати напади збаламученого агітацією населення на гр.-кат церкви і приходства на Лемківщині. Описувати всі ці подвиги москвофілів в одній статті було б і за довго й неможливо. Згадаємо тут лише про два такі наїзди в Тилявій, де то москвофільські провідники виказали прямо на 100% усю свою „місійну“ зрілість і талант на Лемківщині.

Дня 3. липня 1927 р. поїхав тодішній гр.-кат. парох, Всеч. о. Іван Шкільник, до дочерньої церкви в Терстяній відправити Богослуження. Тимчасом москвофільські провідники в Тилявій організували й перепроводили насильне отворення місцевої, гр.-кат. церкви. В той цілі підмовлені ними люди увійшли драбною чиєю через отвір у вежі до нутра й тут через хори зішли до церкви. З черги, відсунувши ригли, відчинили вугірні двері, а відтак, відшрубувавши ковальську штабу, отворили й перші, входові, церковні двері. На кладовищі чекала вже церква, православна процесія з людьми і з батюшкою, о. М. І., на чолі, котрі сейчас увійшли тепер до церкви тут відправили своє Богослуження. Після відправи оставили церкву отворену.

Відтак дня 4. липня 1927 р. організували з черги москвофільські провідники наїзд на гр.-кат. приходство в Тилявій. Між 7-ою а 8-ою годинною рано, коли то ще діти спали, о. І. Шкільник побачив, що велика юрба людей зближається до приходства. Не передчуваючи нічого злого, вийшов він їм сейчас на стрічу, та спитав, чого собі бажають. На це товпа, в страшнім вереску загуляла: „Оддай ключі!... Забирайся поше!... Чом замикаш перед нами церков?!“ і т. д. Під сильним напором напасників парох почав уступати. Згедом товпа ще з більшим розгоном натиснула на нього і парох заточився до сіней. Хотів замкнути входові двері, але бові вже запізно... Напасники напірали... Парох подався до кухні й тут вспів ще якось замкнути за собою двері.

В тім часі прийшов, а радше прибіг якраз на приходство п. П. Ч., тодішній комендант станиці державної поліції в Барянку. Цей протиснувшись через товпу до середини став відважно боронити одних дверей від спальної кімнати підчас коли парох боронив других дверей перед напасниками. Одначе ці останні — мимо приходу коменданта — не дали за виграну. Припустили сильний наступ до дверей котрих боронив комендант, а котрі вони після одногодиного штурмування, розбивання і підважування джоганами, попусування замки, такі виважили і вдерлися до середини останньої, ще не зайнятої кімнати. Парох — wraz з ріднею, — котра стала плакати, — знайшовся нагло в небезпечі утрати життя!...

Тоді дружина пароха вручала церковні ключі присутньому там студентові прав, п. Ілії Шкільникові а цей передав їх командантові поліції. Одначе товпа тим не вдоволилася, але зажадала ключів для себе. Рівночасно зачала вдиратися щораз глибше та вдувати й виносити домашні предмети з кімнати. Тоді комендант віддав ключі одній особі, іменем М. М. з Тилявої. Та однак напасники і тим не вдоволилися, але стали під адресою пароха кликати: „Маеш забра-тися до 24 години!...“, а другі з до-рого кричали: „Бий, вишмарь!“ Коляж комендант приобічав їм, що „ксендз“ віде, тоді напасники відступили — після півторагодинної облоги — від приходства. Од-

наче за хвилю знова прийшли і до-магалися метрик. Комендант зажа-дав тоді категорично від батюшки, щоб успокоїв нард. І шойно тоді, коли цей останній заявив, що не хо-че метрик, юрба, підпомагана тако-ж в міжчасі напасниками з Тер-стяної, стала розходитися. Оста-точно кінець подіяв, які знайшли свій епілог в судовім процесі в Яслі, зробила завівана коман-дантом на поміч, державна полі-ція.

В десятиліття тих сумних, моск-вофілами викликаних подій на-стрій в Тилявій до непізнання змі-нились. Коли тепер Тиляв'янам зга-дати про цей оригінальний наїзд а приходство, то вони самі дивують-ся й обурюються на те, що своїм: москвофільським провідникам да-лися тоді намовити до участі в ньому. Самі жалують того й ка-жуть, що цього не треба було. А є це лише фрагмент тих подій, котрі з вини москвофілів розвива-лися тоді на Лемківщині, не тільки в самій Тиляві, або й у Терстяні...

Терпіли отже тоді наші україн-ські священики на Лемківщині за католицьку й національну справу!.. І то терпіли дуже багато!... Тимча-сом о. „Медвецький“ сидів собі тоді преспективно і превигідно в Стани-славові, та грівся пегідим теслом свогоого зичливого, українського окруження... А тепер прийшов до нас, щоб гірка чаша тих терпінь доповнилася і перелялася!...

Гриць Підгірський.

Ванівка коло Коросна

На основуючих зборах Народного Дому, який мають намір тутешні люди будувати ще в цьому році, були присутні такі москвофільські „дуби“ Короснянської округи, як Возняк з Коросна, Борна зі сином аж з Воробляків. Тому на зборах аж півнілися „просвітители“ захвалюючи большевицькі слага з Збручмеч; общювали оче-видно такі запровадити у Ванівці. Одначе не вдється, бо люди (сла-но) не вірять їм тому, що текі по-рярки Ванівчани мали вже тоді, як селсьоби верхували в селі. Ціка-ве теж, що один з тих селсьоби

бувший кандидат на селсьоб. по-сла) є тепер предслідником читальні Качковського... Про господи а Воз-няка буде іншим розом, яко він да-вав золотого на гр. кат. церкву в Полянках.

І тільки працю й розумною ошадністю доходячі однієї й народи до доброту. Тому ошаджуюте та перешлайте заоща-джені гроші до

Кооперативного Банку

„ДНІСТЕР“

у Львові, ул. Руська ч. 20.

З успіхів нашої молоді.

Український журнал молоді „На Сліді” помістив статтю, яку в цілому подаємо:

„Українська молодь розкинена долею по широкому світі чимраз то частіше вибивається на поверхню життя, добуває собі імя і приносить славу своєю Народою.

Відомо, як дуже популярним є в Америці летунська модельярство. Між молоддю числить воно сотки тисяч прихильників, майбутніх конструкторів та винахідників у летунстві. І очевидно відбуваються там щорічні змагання молодих летунів-конструкторів так за мистецтво поодиноких стейтів, як і цілої держави.

І ось у місті Детройт живе молодий українець, Галичанин з Лемківщини, Михайло Роль. Його дідо живе ще в краю, але він народився і виховався вже в Злучених Державах Північної Америки, куди емігрували його батьки.

Михайло Роль має сьогодні 20 років, але вже від літ його імя ши-

роко відоме у кругах американських летунсько-модельярських конструкторів. За ним вже велика скількість гарних побід у змаганнях, а від минулого року держить він титул мистця Детройту. Брав теж вже участь у народних (державних) змаганнях.

Тепер знов зближаються мистецтва знав Детройту, як і ці народні. З того приводу часопис „Детройт Сандей Тайм” оголосив велику статтю. Він містить знимку Михайла Роля при праці над новим моделем літака у своїй гарній робітні, з підписом: „Детройтський мистець — Михайло Роль готується до боротьби за честь летунського клубу Детройт Уенг” на всенародних летунських змаганнях. Ось він буде модель літака, що братиме участь в змаганнях юніорів в черні ц. р. Побідника в цих змаганнях чекає велика слава”.

А у тексті статті пишеться м. ін.: „Репрезентантом Детройту у юніорських змаганнях є Михайло Роль, 20-літній юнак. Він покінчив Фор-

дову промислово школу з дипломом варставого рисівника і тепер працює в технологічнім інституті Едісона.

Михайло Роль займається летунським модельярством від 1922 року. Він виграв вісім мистецтв летунських моделів і брав участь у національних змаганнях в минулому році в Вашингтоні. Він має повну скриню моделів та відзнак.

Має він уладжений вповні варстат до монтування моделів у пивниці дому свогого батька. Там перебуває він увесь свій вільний час. Усе потрібне до своїх літаків робить він сам. Він каже: „Я маю тверду надію, що мій літак виконає своє завдання як найкраще”.

Ролеві приятелі звуть його „Мік” і є повні захоплення для молодого конструктора моделів”.

Так пише репортер про нашого юнака.

А далше опише, як виглядають мистецтва змагання. Мистець одержить 2.500 доларів, дальші нагороди — 250 доларів, подорож до Європи та довкруги Спол. Держав. Вкінці подає час та програму змагань.

I. Ш. Лукавиченко.

Файка.

— Аби тебе сім пар чортів раз по раз лопнуло, ти дідьче насіння! За мое здоров'я, життя й доленьку гірку! Як мав я 22 роки, коли при асентирунку до війська мене не взяли, купив мені Максим Гринич на Кальварії файку й казав, що то файка шугерна, бо хто з неї курить, тому тютюн шкідити не буде. Он така собі файка, з якогось твердого дерева, бо скільки я з неї викурив, ще не спалилася. Крива як кульбака. Хлопці з читальні кажуть, що я в зубах тримаю жидівський параграф. Аіно! Така закручена була моя файка. І на біду купив мені Максим ту файку. Колиш за Австрії було ще яко тако. Курив тютюн. На війні теж курив тютюн, хоча вже змішаний з хмелем, але курив! Тепер, братіки мої любезні, сталося щось страшного і про це хочу вам розказати. А всему винна файка!

Сплонував досадно старий Голик і далі зачав оповідати цікаву історію про свою файку, або радше якого літа вона йому вкоїла. Старі й молоді сусіди посідали на призбї біля хати, зацікавлені слухали оповідання старого дзвеняря Голика.

— Якась нечиста сила засіяла кілька зернят бакуну в мойому о-

городі під плотом. Вірте мені, я вже старий і не мало світа бачив, але бакуну, як він росте, я ще не бачив. Он, там, під тим плотом росло собі якесь хабаззя та на жовто квітало, з листям як лопух!

Одного дня зявився в селі панок в ропатій шапці, станув коло мойого плота й щось пише. Потім підходить до мене й питається, чи я тут господар? Я потакнув, а він тиць мені папір під ніс і каже підписатися. Питаю його: на що? А він каже, що нічого страшного, бо єн списує, в кого таке зілля росте. Я повірив як порядному та підписався. Аж нараз за кілька днів приходить карний наказ на 100 злотих за „нелегальну управу тютюну”.

А щоб та покрутило! Та звідки я мав знати, що це тютюн? Я не вчений! Не було тютюну, то я курив дубове й горихове листя, а тютюну не сів, бо не знав як його сіяти! Писав до міста, до уряду скарбового, до старостівства, до всіх і просив. Казали внести одволене. Пішов я до адвоката Фінкельштайна, за одволення заплатив десять злотих. Пішла телячка! Заніс одволене і жду... Незадовго вїт приносить папір, щоб я до скарбового уряду за стемплі заплатив 36 зл. 36 гр., бо інакше з одволення нічого не буде і ще до того кару заплачу. Раджуся старої, що роби-

ти те вдали ми продати останню корову, котра тільки нас живила. Продали і взяли за ню 48 зл., бо була вже стара. Заплатив за стемплі і знов жду. По кількох тижнях зивають мене знову до протоколу. При протоколі я відлекувався всього, але вони казали, що то неправда, бо адвокат в одволеню виривно написав, що ніби той тютюн я посіяв на пробу. Взяв я папицу в руку, закурив ту кривеньку файку й пошкандибав до хати.

Хай діється воля Божа — думаю собі! Ще були якісь упімнення, визнання, кари, але я собі з них нічого не робив... аж одного дня зідждає коморник і списує мій маєток! Один і пів морга поля продали на ліцитації коршмареві, а тепер, як бачите, живу з дзвінчїми. Стара моя, хай земля її буде пером, закурилася та вмрла. Тоді я взяв свою криву файку і справив її похорон. Ген на горбочку на Боцьках закопан її та каменем приложити — так скінчив старий Голик своє оповідання про файку.

— Знаєте що, дідуся? Завтра задзвоните „на смерть” і нашим файкам! Поховаємо їх біля вашої! — сказали гуртом присутні.

— Чи не казав я, що мене Бог покарав для перестороги другим?

— Тепер коло нас не згинець, дідуся! Шо мало йти на тютюн, це піде для вас!

ЛОВИНКИ

За жидівську й московську справу. До села Мадина, Горлицького повіту на Лемківщині прийшло повідомлення, що якийсь Крет з цього села згинув на еспан. фронті. Був знову один студентина, який вчився в Бельгії „на пана“, а тепер служить в Іспанії червоної голоті й пише, що добре платять та ще других намовляє в листах, щоби не один наш „Іван без роду“ їхав там. Ось так за гроші продає свого кров і своєю душою за чужу справу.. Доки в нас будуть отакі „Івани без роду“ й без чести, доти ми будемо рабами.

Втопилося 100.000 кг. цукру. Підчас перевозування цукру з Данцігу до Гдині буря перевезла малий торговельний корабель. Цей транспорт цукру понад 100.000 кг. втопилися в морю.

Втеча в'язнів. З тюрми в Ряшеві втікло 11 в'язнів. Вони вилізли кроти та дісталися на вулиці міста. Тут очевидно не могли „спашерувати“ в торених одягах, тому зараз влізли до склепу з убранными й змінили одягу. Поліції вдалося дотепер тільки 2-ох зловити.

Наші робітники у Белзчині. Як у минулому так теж і в цьому році приїхали на живна до дворів у Белзчині наші люди на живна. Покищо до двора в Будинні приїхало 42 особи з сянського повіту з сіл: Шавне, Рипедь, Полонна; до двора в Жятині з того-ж повіту з сіл: Должиця, Явірник, Радошиці — разом 59 осіб. Умовини праці є дуже тяжкі. Косять за 24-ий сніп — до того пан із зарібку отрочує ще й кошти дороги в обі сторони. Працюють на полі від сходу сонця до пізнього сумерку. На день прохарчування дістають пів літри молока, 1 кг. хліба, 3 дріг. солониці і 35 дріг. муки. Цьому нечуваному використуванню дромами людської робочої сили врешті повинно бути край! А справую тїєю повинно зайнятись Т-во „Сільський Господар“. Так, як і тамтого року, так теж і в цьому філія „Просвіти“ в Белзі звернула увагу Виділам читальн., щоб вони, використуючи неділі, вели між робітниками з Лемківщини освідлюючу працю. Поміж них роздано безплатно книжки й часопіс „Наш Лемко“.

Скільки маємо кооператив. На недавно відбутих Загальних Зборах Ревізійного Союзу Українських Кооператив подано звіттовлення,

Не вільно нам забувати,
що всілякі

ЦУКЕРКИ
ШОКОЛЯДИ
Й СОЛОДКО
ПЕЧИВО

купуємо тільки з правдою
української фабрики

„ФОРТУНА НОВА“

що з днем 15. квітня 1937 р. Р. С. У. К. об'єднав 3194 кооператив, себто стільки, що в 1934 р. перед появою нового кооперативного закону. Той закон обмежив діяльність РСЖК до території трьох східно-галицьких воєвідств і змінив число союзних кооператив до 2941. Число членів з кінцем грудня 1936 р. було 536.508 (в тім жінок є 83.931) і зросло наа 44.439 (19%) в порівнанні з минулим роком. Товарових кооператив було 2.394. Їх торги досягли суми 89.806.628 зл. і збільшені проти попереднього року на 8.200.739 зл., себто 9%. Зпоміж кооператив І. ступня тільки сільські виказують зріст торгів. Зате міські споживчі зменшилися на 9,2%.

Ще раз пригадаємо про стемпльовання запальничок. З днем 1. липня ц. р. зачали в касах скарбових урядів у дії Польщі стемпльовання запальничок. До дня 31. вересня ц. р. всі запальнички мають бути остемпльовані. Після того речинця неостемпльовані запальнички будуть конфісковані, а власники їх карані. Кожна особа може остемпльовати тільки одну запальничку і то до власного вжитку. Остемпльовання кишенькової запальнички коштує 1 зл., стійної і столової 3 зл., золотой або срібної 5 зл.

Концерт на дохід українського музею в Америці. Українська громада у Філадельфії уладла 21. III. ц. р. концерт у честь єпископа Константина Богачевского, який вже 13 років перебуває в Америці. Дохід з концерту призначено на перший Український Музей при Вищій Школі у Стемфорді тому, що цей рік єп. Константин призначив ректом Рідної Школи і Музею. Программу концерту вповнили хоромі продукції катедрального хору і хору Сиротинця, продукції оркестри проф. П. Дубаса, сольоспів п. М. Горюшка, квартал на фортеп'яні де-

Передплатники в Америці й Канаді

присилайте передплату на адресу „Наш Лемко“, Львів, ул. Новий Світ, 22.

клямації і святочній реферат, що його виголодев д-р В. Драган. По концерті привів разом з єп. Константином зійшли до дольшої сали на вечеру. При мильї гутірці вечера затягнулася до пізньої ночі. Преосв. Константин виголодив промову про значіння культури для нації. Крім того складала привіти визначні громадяни і представники організації. Чистий прихід у сумі 290.67 дол. передано на руки єп. Константина на Український Музей у Стемфорді.

Домогання рілничих організацій. У звязку з цьогорічною посухою, та з причини цього трудного положення на селі, відбуваються ріжні наради польських селян, на яких рисують слідуючі домогання: 1) уділення спец. пільгового кредиту, для малоземельних безповоротної допомоги; 2) усталення державою сталой ціни на збіжка та лоубо, обниження та держання на сталому поземі промислових виробів; 3) більших податкових пільг з розложенням податків за цей рік на 2 або 3 роки; 4) здержання платності всяких рат, зобовязань, що впливають з віддовжених укладів і розложення цьогорічних рат на дальші три роки; 5) здержання всяких еказукцій супроти малоземельних.

Для вигоди мешканців сіл міністерство пошт і телеграфів поширило обсяг діяльності сільських листоношів. Крім звичайних і поручених посилок, продажі значків, листового паперу й векслів, листоноші будуть доручувати також харчеві пакки до ваги 1 кг.

Церковні брокати, борті, френдзі, панамі і витки Д. М. С. до вишнвання фелонів і фан, готові фелони, фани, папуки, хрести, чапї, дзвони, прапори для Товариств і відзнаки, евангелія і прочі церковні книги, образи і образці, світло і кадлаво

купуєте й замовляєте в українській кооперативі

„ДОСТАВА“

у Львові, Ринок 43/Л

і в П. складі: у Львові, Руська ч. 20. в Перемишлі, вул. Косцюшка ч. 5.

ІДЕЙНІ ГРОМАДЯНИ.

На хрестинах у громадянина Василя Михайлика в Гладивеві зібрав громадянин Михайло Мовчан на „Рідну Школу“ 10 зл. та 4.75 зл. на пресовий фонд „Нашого Лемка“.

За цей кияжй дар складає наше рідне Товариство „Рідна Школа“ у Львові всім нашим Братам у Гладивеві, якнайшришу подаку, зокрема „Наш Лемко“ бажає відсерця всім своїм Читачам, Прихильникам і Жертвувачам у Гладивеві всего найкращого. Боже заплач!

Подвійне обличчя Криниці.

Криниця живець, хоч лежить на Лемківщині, затратила наш питомий характер. Все тут чуже, Лікуванців в місяці липні нараховує до 7 тисяч. Заступлені всі області, Польщі, але є гості і з заграниці. Чуті мову польську, німецьку, чеську, навіть французьку і, очевидно, жидівську, хоч подавляюча більшість жидів говорить потопольськи. Зате української майже не чути. По-перше: лікуванців українців дуже тут мало, а й ті не всі говорять своєю мовою. По-друге: тамошні мешканці, як приміром різні робітники, післанці, портієри, говорять по-польськи ради хліба. Властиве тавро витискають на Криниці жида. Скрізь їх тут повно: при водах, купелях, врешті всі лавки в парку окуповані виключно ними. Господній і відзливий народ.

Всі пансіони та вілли заповнені, а є їх около 400. Ціни кімнат від 2—8 зл., з удержанням — від 5—17 зл. денно. До найбільших пансіонів належать: „Львівград“ — власність З. У. С. Завсідення Суспільних Обезпечень), „Дом офіцерські“, „Дім Учителів“, „Дім Урядників“ і розкішний пансіон-готель „Патрія“ власність Яна Кепури. Купелі парові й борошина — по 3—6 зл. Як бачимо, не кожний з нас може собі на Криницю дозволити. Води до пиття: „Зубер“, „Ян“, „Головний“, „Словника“, „Юзеф“, „Кароль“ і „Бочанувка“. Розривки: театр, кіно, двічі денно концерт симфонічної оркестри на парковій площі, дансинги й прогульки. Є де подіти гроші.

А тепер гляньмо на лемківську Криницю — село. В день празника Петра й Павла зайшов я на відпуст у Криницю — село. Церква мурована й досить велика. Зате внутрі якась така непривітна. На престолі штучні квіти, коругви без окрас-лент. Це вплив о. Медвецького, котрий у достойв храм своєю присутністю. Його вітала процесія, був шпалер і тріумфальна брама з напісом

(трьох колірним) „Вітай нам Владика“. Співав хор, дуже слабонький, бо чимало чужинців заходять до церкви і слухає нашої відправи. Хгось рішучо повинен подбати про репрезентативний вигляд як церкви, так і про відповідно zorganizований хор і обстанок.

Посходились лемки з дооконичних сіл. Одні називають себе „руснаками“, другі — українцями — головню ті молодші. З розмови з ними виходило, що перед виділенням Лемківщини із перем. дієцезії було наکشє. По церквах на престолах були вишивані обруси, на коругвах гарні жовто-блакитні ленти. Тепер, на приказ о. Медвецького все те усунули. Люди нарікають на т. з. лемківський буквар, незрозумілий для народу. Більшість домагається живої української мови. На перешкоді такі свої доморослі „рускі“, які форсуєть цей буквар. Біля церкви продавали медаліки М. Божого на жовто-блакитних стяжках і люди масово їх купували. За церквою, на дорозі, повно ярмарочних буд з різним крамом, усяка дрань, Продавці — самі жида.

Проти церкви читальня ім. Качковського. Обдрананий, брудний будинок, стоїть мов на „курчій лапці“. В снігах столик заложений якимись книжками. Заходжу туди з цікавості. Якихось двоє „панків“ сидить при тім столику й offerують мені друкований зачієм збірник колядок і молитвенники зперед... 1890 року.

До того хотять мені ще продати триколірові російські відзнаки - ко-

найвибагливішу
господиню
вдоволяє

МИЛО

ЦЕНТРОСОЮЗУ

карди й медаліки зі „зідзу талергофців“. Ось чим торгують „свої“, — тому не дивота, що біля них пусто. Так і видно, що лемко не дуже квантиться до такої читальні. (Тут варто запам'ятити, що припадково під одною будкою надбав я наші молитвенники, писані українською мовою й апробовані перем. єпископом. Ці видання мали тут очевидно успіх). В селі ні кооперативи, ні іншої якоїсь своєї крамниці. Це тут жидівський монопол. Жида заробило на празнику великі тисячі а „рускі“ патріоти іхають людям „передпотові“ книжки.

Криниця - живець це чужий острів серед корінного лемківського моря. Криниця - село ще протиставитись залізові, хоч до його винагородвлення прикладають руки й чужинці й головню, свої зароданці. Тверда вдана й непохитність лемка, його природне тяготіння до української зброти, жадоба живого українського слова такі великі, що дотепер ягось відбиває цей подвійний наступ. Чи довго? — це залежатиме передовсім від помочі, що й лемко, зовсім зрештою слухно, чекає від свогою щастливого брата. І таку поміч мусимо йому якнайскорше дати.

О. Мікула,

—о—

Українська греко-катол. церква в Малоставиві.

Чи Ви пробували вже

„ПРАЖИЇНЬ“

Якщо ні —

то купіть сейчас і спробуйте,
бо це дуже смачна і здорова
кава для дітей і для старших!

Вирабляє кооп. фабрика домішок до кави

„Суспільний Промисл“

Львів — Богданівка ч. 30.

Мандруймо по рідних селах.

(Дальше про Велику Ростоку)

Точніші вісті про початки села Великої Ростокі знаходяться у візитаційному протоколі Перемиського українського Єпископа, Максиміліана Рида, який в 1781 р. візитував тодішню ростокську церкву св. Дмитрія. В тім протоколі Єп. Рида наказує росточанам, будувати нову церкву, бо візитувана, дерев'яна, побудована в непамятних часах, від своєї старости і вогкості грозить упадком. Якщо числити існування тої, невідомого віку, ростокської церкви тільки на 250 літ, від тої візитації, то Ростокі існувала вже в 1500 р. або ще скорше. В дійсності Ростокі мусіла повстати ще перед 1345 роком, бо з того року вже маємо згадку про існування Ростокі. Теперішню таксамо дерев'яну і св. Дмитрія церкву побудовано на іншому місці в 38 літ по візитації Єп. Рида, т. є в 1819 р. Будова її вигляд теперішньої ростокської церкви, е, по тихже візитаційних записах,

завсім подібна до тамтої старої.

З інших, написаних про Ростокі, грамот довідуємося, що Андрій Олюцький, ростокський парох за дозволом власника Навоєвої а граб'юго на Вишину Станислава Любомирського, купує, в 1636 р. для ростокської парохії за 100 тодішніх золотих „Павлівську рілку“.

Опісля його наступник Яків Олюцький вносить до граб'юго Йосифа Любомирського, просьби на затвердження купна тої рілі та на бутих пришеїт і граб'ю Йосиф, окремою грамотою, затверджує йому набуті привілеї. Між іншим дозволяє йому виробляти горілку.

У Ростокі були дві коршми, одна на шовдистві а друга над селом на „Бялій“ (назва надана властителями коршми).

Під такім магнацьким омофором мусіли проживати тодішні росточани.

Проживали та гомін Хмельницького, який відбився об лемківські гори, не забув заглянути і до Ростокі.

Пі вибрали собі на зимівлю ті з доокличних сіл, лемки, котрі на зов Хмельницького, підняли проти магнатів і жидів „зрушку“.

Підчас тої зимівлі напали на них несподівано, мабуть на донос якогось Юді, магнацькі війська і вони мусіли втікати на Угорщину.

В 1936 р. мешканці Ростокі, Семен Жовнірич, пригтовляючи місце під садок, докопався на grubоности одного устра двадцять центиметрів в землі до якихось кісток. Порпаючи в них видобув кілька більших костей і якусь стародавню шаблюку, котра при видобуванні з землі, розлетілася на кавалки. Він, мабуть, якраз натрапив на гріб з часів тої зимівлі. Невідомо тільки, яку зброю та чії кости порушив він з вічного спочинку? — По знесенні паньщини росточани почали, псовлі, від паньщиняної неволі опам'ятуватися та їх духа ще довго-довго, бо майже до світової війни вбивали обі коршми. (Далі буде), атк).

Грушка або через бавський нерозум.

(Лемківським говором).

Засадив ей до землі, тин на горбочку, іщи Гаврилів дідо, тай лишив — як то гваряг — на Божу опіку.

То й нич дивного, же до так лишеної сироти в зимі запинали свої зуби заяці, але же біла суха як сухітник, то втікали геть од неї. Зато в літі як ся розкудерявила — мучили ей кози й корови.

Лем една земличка не жалувала своїй вихванці покормів.

Лем ся розконарїла над зємлем, лем зачала родити грушечки, лем одквітне, ле ся на ній дакий овочник завяже — ага — чи то в день, чи то в ночи, не лем дітиска але і старши — шпурляють до ней кирмачу, товчуть остирями як даки татари, покля доедну грушечку з ней не обалять.

Правда, покля був ей газда дома, то як міг так тоту шаранку від ней одганяв, але, як го біда вигнала зо свого кута до світа, глядати хліба, а його дітиска тіж розишлася гев, ту, нету, одговди кождий сусід вивбрав собі до ней претенсії, кождий ся до неї присвоював.

Не одну жж вона, виділа, й пережила на своєю віку, але такоого

гнеска то іщи, напrawdę, не виділа, дин не чула.

Юж з пів годинки буде, як Євка Підпалена на ню, аж до самого вершечка, і хамрала грушки за паузи, а неодова потім, мусіла Євку взірнути ей сусідка Єфроска Напалена, бо вилетіла тіж під грушку й до Євки:

— Ти... пошто там вишла? Зіхход з грушки! А Євка: — Зний мя... гев! Така твоя грушка як і моя!

— Ти... зіхходиш з грушки чи ні? — Поцілуй мя... гев! Розкаж мі! — сипала сой як з рукавів.

Єфроска переконалася, же Євку таким з грушки не рушит, тоді набирала собі ріжного калідру каміня, підішла вище, на горбок, же бив ліпший диштанц й альов — обстрилювати Євку, на грушці, шарпелями. І, видочно, котрисній мусів Євку шарпнути по ребрах, бо до гвалту почала з грушки, на землю, зиходити.

В тим часі — напевно — дітиска донесли Євкіному Павлови што ся на грушці діе й він скочив своїй жоні на поміч. Кой ноно борзіцько втекла дохж й аж в лісі дали сой обі баби духа при сонсянках. Єфроска достементно стала Євку, аж до кири.

Пішли в процесі; Євка заскаржила за побитя Єфроску, а сеся нону за образу. Панове мецяти —

Ицикштайн і Ляйбеншпіц — поробили гарди скарги. Три рази жж ставали сторони перед судом та за кождну разом справа заставала віддалена —.

Аж за четвертим разом, як зложило ся так, што обі сторони дітали свої процесі на еден день, то хтовди закликали, на салю розправ, перше, процес Єфроски против Євки, іщи раз перепитали, як то било, Мецяти між свое зробили: Євку, за побитя Єфроски, на сім днів гарешту з завшином карі на три роки.

Так закликали зас процес Євкі против Єфрески і по тих самих церемонях засудив соуд Єфреску за образу Євки — на сім днів гарешту з завшином карі на три роки.

А кошті процесів присудив понести кождий сторони сама собі свої і видганяв зо суду преч.

Не могли же предякуватися Господу Богу — престрашени присуоду обі неприятельки — зато, же не трєя їм їти, до буцигарні, тих сім днів покутувати, а оба їх хлопці, кождий з оєбна, рахували кілько котрий котрому вказав.

Зас я питаю вас штиких: Хто тому шиткому винен?

Бесідуйте, як хочете, а я гварю, хибля бавский нерозум. Лем бідна грушка нич не вина.

Тойсам.

Роман Антонович.

7)

Як говорив Бескид.

(Продовження).

Не будем, не будем овес косити
 Пойддем на Чорштин жовтов шаблев косиць
 Кракають гаврони в долині над нами
 Пискають воробце не бойце ся, хлопце!

Було глибоке пообіддя. Килим широкий цергівської полонини, немов завішений двома кіньми до старих ялиць на краю ліса в гори, котився легко на долину й щезав на краю дебри. Зеленів усмішкою. Згибом під гору ледви помітним ходом підсувалася чорна отара овець, помперетикана білими острівцями тут і там. Як хмарина чистім небо-склоні, відіривалася вона від гірської зелені і так як оця хмарина на небі губить на своїй дорозі космики білі й на лазурі неба біжать нові рантушки, так і тут на поляні відіривалася менші чорні точки від отари і мережали край отари.

Це паслися Юркові вівиці. Три великі собаки-вівчарі сиділи з настороженими вухами і доглядали. Не гонили собою. Вівиці паслися спокійно.

Під ялицею стояв, припертий до неї Юрко. Тримав свою сопілку в губах і грав такої, що за душу брала — сумної та дивився на долину. На Завадку, село на правому березі Яселка і ген під обрієм на Мшану. Понад молодий сосновик і гай з ліщици, дивився на отце сільце і бачив його як на долоні. Росілася малими хатками попри вузьку доріжку, що бігла коло Церкви. Всі вони, ці хатки з продраглими від моху кришами, тулилися мов сиріткі біди. Не чути було гомону в селі. Як би там не було людей.

Він був рано у Завадці. Така вона бідна, бідна видалася йому. Вона насправді була бідна, як всі лемківські села. Небілені давно присьби посоловіли. Зі страху немов. Зелені криші похилилися. А люди там? Подерті свити, босі. Очі зармячени блистіли склисто й ховалися під повми, щоб не дивитися в очі. Бо встидно було. Замурзани пастушки за гусьми вганяли над потоком, а менші їх брати і сестри плакали. Бо матері й батьки по горах за малинами ходили, або у панський двір пішли там панщину відробляти.

І тепер, коли дивився на Завадку, бачив усе те, чог ніхто не zobачив би голим оком. Бачив тепер те, що бачив ранком. Його сопілка грала, плакала неначе, і він зігнув. Глянув на сонце і груди його задебеділи:

— Ти, сонце Боже золоте, чому глядиш на нашу жужду? Чому за гори не майнеш?

Та сонце не відповідало. Здавалося захмарило усміхнене обличчя і бігло чим дуж до заходу на обрій.

А груди Юрка лебеділи далі:

— Й коліс у нас небуло. Всі гори, дебри були наші. Не гори лиш, а рівнини по той бік гір. Оті самі, що бачив їх, як років з три тому назад з Фільком з Короліка і Ваньом Семаневим із Тарнавки по вівиці у Семигород ходили. А вони широкі ген, безкраї... А що тепер? У гори нас загнали. І бори, полнини відібрали, обдіраними, босими лишили.

О, небеса широкі! Чому красучесь ви тим, що в нас усе позабирали?...

Вівиці зайшли під ліс у гори і пси збиралася їх завертати. Зчинилася метушня. Юрко оглянувся. Отара клубилася і розбігалася і знову збилася

у громаду, заки не успокоїлась. і вже скоріш як до гори котилася килимом униз.

І Юрко далі при своїм співчумі веретені снував нитки...

Завадка тихо оживала, почала дихати боязко передвечірнім гомоном. Побачив ті худі корівки і кози, що похиливши голови ішли в обори почувати. З лісів вертали матері з повними кошелями ягід для пана. Де-де, люльки мов закурили, задимили стрихнд імами, що клавас ген понад хатами й вигукували тут і там. Початок вечора в селі ішов.

І небеса темніли. Лискуче сонце, немов налякане Юрковими болочими словами скоріш, скоріш йшло, щоб ближче до обрію, що біг почерез шовб закритим лісом.

Що робить Марока?... Юрко про Мароку тепер думав. Зявилася золотим сонцем в його уяві. Якраз тепер. Та люба Марока... Люба дорога... Ще більш дорога ставала йому вона, окутана вогнем страшної небезпеки, що розгорілася докруги неї в останні дні. Вогнем чужих і своїх. Як біла квітка уродлива, буйна у квітнику кохлахалася, а до неї протастає ліс нечистих рук.

Марока... сиріткою моя...

аЖди, рухливі очі Васьки. Вони добра не ворожили. Ще більше по вчорашньому погромі.

Смеркало. Сонце віткло за шовби і залишило небосхил без свого світла. Збудився вітер, пострибав і негодували пошумами старі ялиці, що він посмів поруйнувати блага гірської тишу та перешкодив слухати вечірні гомонів села звідти з низу.

Запугутів пугач.

Юрко спертий до ялиці з сопілкою в устах прокинувся від мрій, що бігали кругом його й сідали вже по ньому всьому.

Пугу-у-у, пугу-у-у!...

Собаки забрехали. Поглянув на отару. Вона вже двічі заверталася і унизу над деброю була та неспокійно то розбиривалася, то збивалася до гурту.

Собаки вже на добре розбрехалися, скомліли неспокійно і жалібно почали вити.

Що сталося?... Невже?...

Юрко прочунився, сховав за пояс свою сопілку. Солодкі мрії поховалися по кушах, за смерековими стовбурами і боязко дивилися, що буде далі...

Розглянувся. Там пригасав обрій і темнішало, а ген зпоза смерік, що прикривали шовб старої Цергови горіло небо. Хвилина, що — все дуж і дуж.

Пожежа червоніла.

Збіг до овець із вірними, старими вівчарами Бровком, Паном і Мицом, пустився заганяти їх до загороди.

Пожежа? В Дуклі де? Роги? Сипків хутір?

До загороди булоб лизько. Й коли вівиці були вже за тином, лишив на сторожі своїх собак і майнув стежками під гору. Як доходив на вершок Цергови і глянув над деброю, одягнутою в зеленій малинник, униз, побачив усе як на долоні:

Внизу горів Сипків хутір.

Сквіпів. Не чув нічого. Ані чваркого гомону кінських копит, що котився гостинцем до Дуклі і відбивався від старої Цергови, ані гульві, яку учинив вітер. Поправив фузію на рамені, за поясом поправив ніж і деброю крізь малинник як стій пустився в низ.

(Далі буде).

Юліян Тарнович.

Історичний словник Лемківщини.

(Продовження).

Зимниця (Зімниця — Зимниця), оселя на південній захід від міста Березова, між річкою Стобницею та Вислоком, відома вже в 1437 році.

Злоцьке, українське село, віддалене 3 км. від Мушини в Сандецькій Землі, з українською греко-католицькою церквою святого Димитрія, збудованою в 1873 році, відоме в XV. сторіччі.

Змигород, місто, віддалене 6 км. від Перегримки в Ясельській Окрузі. (Ширше буде окремо..)

Зубрик, українське дочернє село парохії Жегестів, з українською греко-католицькою церквою святого Євангеліста Луки, збудованою в 1885 році; колись самостійна парохія. До Мушини 23 км. до Нового Санча 37 км.

Ізби, українське село, віддалене 27 км. від Грибова, 58 км. від Горлиць; з українською греко-католицькою церквою святого Луки, збудованою в 1888 році; відоме в XV стріччі. Цікаві згадки про події в Ізбах описані в книжці Ероніма Аноніма „Шибенічній Верх“ та окремі історичні згадки в праці Ш. Маровського під наголовком „Святе Боже й жице на нім“, Ряшів 1871).

Івонич (Івоніч), лікувальна оселя на шляху між Римаановом і Коросом, положена 410 метрів над рівнем моря; горяче джерело „Белкотка“, копалині нафти, чотири бромово-йодові солі; лікування ревматизму, золотухи (скрофулози), кривухи, склерози, туберкулози кісток і суглобів, пранців (сифіліс - люес), невроих, жіночих і деяких шкірних недуг. (Гляди: Ілюстрована історія Лемківщини, Львів 1936).

Іздебкі, велике українське село, котрого долішній кінець має свій костел і населення при лат. обряді. В Іздебках українська греко-католицька церква Положення Риз Богородиці, збудована в 1660 році, відновлена в 1890 та 1928 році. До міста Березова 12 км., до залізниці в Динові 18 км. На місці, де сьогодні стоїть костел, колись була церква; в 1593 році тодішня власниця Динівщини Вайовська перемінла греко-католицьку церкву на костел і перетягнула багато греко-католиків на римокатолицький обряд. Іздебчани, позбавлені насильно своєї церкви, ходили довгий час до української греко-католицької церкви у Володзі (Володж). Мимо всего Іздебкі згуртовані при своїх народних культурно-освітніх та економічних установах. (Гляди: Ф. Коковський: Східні межамі Лемківщини, Львів 1937.).

Іловать (Іловате), український присілок Межибрідя (1-км.), віддалений понад 4 км. від Сянока.

Казмирівка, польське село коло Березова; наводимо для азбучного порядку.

Камяна, українське село, віддалене 8 км. від Лабові, 38 км. від Нового Санча; з українською греко-католицькою церквою Пресв. Матері Параскевії, збудованою в 1806 році; поселене в часі загального поселенництва західних Карпат у дужде далейшій давнині. Перша записана історична згадка про Камяну — це 1636 рік, про засновання українського греко-католицького приходства в тому селі.

Камяне, українське село, дочернє парохії Половної (4 км.), з українською греко-католицькою церквою Вознесіння Господа Нашого Ісуса Христа, побудованою в 1881 році; колись самостійна греко-католицька парохія. До Сянока понад 25 км., до Буківська 9 км.

Камянка, українське село коло Дуклі (8 км.), дочернє парохії Риманівської Завадки, з українською греко-католицькою церквою Поренесіння Мошеї святого Отця Николая, збудованою в 1922 році. Стара церква побудована в Камянці в 1702 році перестояла до 1922 року. Населення цього села автохтонні, що в цілості придержуютьсь всего, що ціне з діда прадіда. До залізниці в Івоніч приблизно 25 км.

Карликів, українське село, віддалене 23 км. від Сянока, 5 км. від Буківська, до залізниці у Щавному 7½ км.; з українською греко-католицькою церквою святої Великомучоніці Параскевії, збудованою в 1840 році; це село поселене в XV. сторіччі, зразу звалось Короликів.

Квятонь, українське, дочернє село Устябського (3½ км. віддалене від парохії), з українською греко-католицькою церквою святої Преп. Матері Параскевії, збудованою в 1841 році, віддалене від Горлиць 28 км. Поселене в XV. сторіччі на основі волоського права.

Кізілівка (Кізілівок), польське село віддалене 4 км. від Опарівки біля Стрижева в Короснянській окрузі.

Кінське, українське село, віддалене 25 км. від міста Березова, від Сянока 20 км., з українською греко-католицькою церквою Преображення Господа Нашого Ісуса Христа, збудованою в 1927 році. Стара церква в Кінському згоріла в 1912 році (правдоподібно з підпалу). (Гляди: Ф. Коковський: Східніми межамі Лемківщини, Львів 1937).

Климківка, українське село, віддалене 18 км. від Горлиць, 6 км. від Ропи; з українською церквою Успенія Пресвяти Богородиці, збудованою в 1914 році. (Цікаві згадки про це село знаходяться в книжці І. Шараневича: Короткий огляд дїбр руської церкви в оригіналі: Жут ока на бенефіція косяцїла руського).

Климківка, польське село, 2 км. на захід від Римаанова; копалині нафти.

Клопівниця, українське дочернє, 2 км. віддалене село від української парохії в Перегримці. До Ясла 20 км., до Змигороду 7 км.

(Далі буде).

Наша Сандеччина зблизька.

ПРОМИСЛОВО-ТОРГОВЕЛЬНИЙ ОГЛЯД.

Знаємо, що майже головним продуктом нашої Сандеччини є дерево й що на той наш продукт-скарб наставили свої голодні пащі жидівські тартаки. Як тут деревний промисел „відходить“ про це, найкраще, посвятивши число тартаків. На 41 сіл нашої, теперішньої, Сандеччини є 31 тартаків, з того 21 водних та 10 парових. По власности 11 водних тартаків належить до лемків, 3 водні й 3 парові до поляків, 7 водних і 7 парових до жидів. Одначе майже на всіх тартаках, крім декількох, ріжуть жида. Тут ще треба згадати, що тартаки наших людей в порівнянні з жидівськими й польськими це бідачтво.

Складів катульок (паперівок) є, виготованих на нашу Сандеччину 16. Власники складів — жида.

Як бачимо, то рух на наших 41 сандецьких сіл великезський. Сотні, тисячі наших сандецьких дерев періщать пила жидівських тартаків і склади катульок. Скільки їх властителей мають доходу? Хто його знає! Хиба жидого зробити, як його му іде інтерес? Ми тільки знаємо, що бачимо, як жида властители, чи арендарі тартаків та властители складів катульок багатіють, будують камениці, вілли, то що.

Гей, гей! Милый Боже! Чи вже нема на таку „ситуацію“ рази? Таж пробі! Громада великий чоловік! Прозва до незгідливий, нерозумний, безвільний, але чи не має на це рятунку? Є! — Освіта! Спільні сили — ідея! Як що 80 господарів з Нової Веси, 20 з Крижівки, 40 з Великої Ростоки, 40 з Лося зложити тільки по 60 зл, то буде 10.800 зл. З такою сумою вже можна розпочати тартаккооперативу.

Це саме: Котів, Лабова, Лабівці, Угрин, Матієва, Складисте, Мала Ростока, дальше: Королева Руська, Богвіша, Болцарева, або: Фальоринка, Вафка, Поляни, Берест, Перунка і Чорна, вкінці: обі Мохначки, Тилч, Муцшинка і т. д.

Чи буде збут на наш деревний продукт? Хахаха! Хто шукає той найде! Чи поконаємо жидів? Хахаха! Як село за селом, господар за господарем, не продасть жидові, ні „шайстка“ дерева, ні одну катульку, то шож тоді буде жидого, на своїм „гатрі“ „чухав“ свою сурю, чи свою бороду?!!

Гей гей! Громадо, громадо! Ти справді великий чоловік але... но, най вже це слово піде за ліса, за гори і до нас більше не вернеться.

Або ще той збут дерева. Гей, люди, люди! Наші брати, там на сході, не мають, так як ми, дерева, але за те мають більше збійжа. А там, у Львові „Центросоюз“. А від чогож він там? Він повинен навязати з нами сталий контакт. Ми їм: дерево, лшки, дрва а вони нам: гроші, збійжа, чи штучні погної. Правда, що добре?!

Спробуймо своїм продуктом самі орудувати!

Невичерпані, попросту, зложі піску в Поворознику, Новій-Веси, Лабові, Матієві, та Фальоринці аж просять,а, що би виробляли з них цементові дахівки, каналові рури, і т. п.

Заложення кооперативних цегель, для потреб наших сіл, тажжж простягає до нас руки, хоч, на жаль, ми нічого собі з цього не робимо. бо під теперішню пору в селі нашої Сандецької Лемківщини, на виарендуваних, чи куплених від сандецьких лемків є 5 польських цегель; 4 кератові чи ручні, 1 парова; та 3 кератові мають лемки.

Під торговельним оглядом з початком цього року було по селах нашої Сандеччини, крім тихох літніскових містечок, 83 крамничі товарів мішаних, з того 43 жидівські, 7 польські приватні, 1 „Кулка Рольнічого“ а 32 наших людей.

Кооператив, у нашій Сандеччині є 17, з того 12 наших, 5 „руських“ (3 кооператива, 2 їх філій).

Дальше, одна жидівська гарбарня й одна пекарня нашого громадянина.

Товарі, як приватники так і кооперативи, до своїх крамниць, набувають у жидів в Новому Саччі, а по части в Грибові. Справді зі зростом національної свідомости, у сандецьких лемків, та зрозуміння клича: „Свій до свого і по своєго“ головної наші кооперативи й нашо-

нально свідомі приватники спроваджують наш товар з „Центросоюзу“ або таки просто з наших фабрик, так що: мило, пасту до обуви, паперці, тутки, шевські кілки, свічки, гребені, зеркала, батерії до лампочок, цикорію, каву, і т. д. вже, у наших кооперативах і національно свідоміших приватниках, у нашій Сандеччині стало купите. Це похвальне і гарне діло! Одначе цього ще замало! Наші сандецькі кооперативи і національно свідомі приватники повині, цілковито, з'рвати торговельні звязки з жидами, і, спільними силами, стверсити у відповідному та доступному місці свою гуртвину.

Тут, в нашій сандецькій кооперативі є ще одно „але“ і то „фундаментних“ але, а саме:

Як кооперативне право, так кооперативна ідея знає і наказує, що кооператива є на те, що би веди чи спільне підприємство, дбати про добробут й освіту своїх членів.

А цього, власне, нашій сандецькій кооперативній бракує. Бо чи може бути таке, щоб склепар кооперативу, на жадні просьби членів цієї кооперативу, не випозичив з багатой, та у відповідних властях згодошеної й дозволеної бібліотекі книжок?

Чи можливо, що би „підколотні“ члени Кооперативної Управи відписували наш часописи, оправдуючи своє поступовання браком грошей та нічого собі не робили з інших часописів?

Чи можливо, щоб „роюрені“ крамарі, під носом управ робили, в найніших часах тисячній манка?

Чи можливо, щоб до кооперативу впроваджати продажу алькоголів?

Чи можливо, щоб члени кооперативних управ за те, що беруть від жидів до кооператив товарі, брали від них хабарі?

Чи можливо, щоб приватники й кооперативи брали, за деякі товари, 440% зарібку?

Очевидно, що ні! По сто разів ні! Й ще раз ні! Та ні!!

Як кооперативний закон так кооперативна ідея наказують, що кооператива, щоб вона була кооперативною, не сміє бути шайкою визискувачів.

Що приватник увесь свій дохід зі своїх торгів „хамрає“ на свою

1000 нових покуплів

знаменитої пасти

ЕЛЕГАНТ

дасть працю

1-му безробітному, що є Вашим братом!

Коли у Вашій хаті хтось курить то зверніть йому увагу, що кожний український курець вживає тільки

ТУТОК І ПАПЕРЦІВ

„КАЛИНА“

з української кооперативної фабрики „Будучність“ в Тернополі

„батьківщину“, але кооператива не є приватником.

Кооператива громада! А над вишка з її торгів має вертатися її членом у рідній формі.

Тут, головню, в тім чого, най більше її членам бракує — отже — цесвіти. Тож її зворот повинен, тут, відбуватися у формі друкованого слова — бібліотеки, а не у формі фунта муки, чи літри жидівської маляги.

Тому не всі „кленки“ на своїх місцях, у своїх головах мають члени такої кооперативної управи, котра шкодує гроша на надруковане слово для своїх членів.

Вислідн скоро покажуться.

Чим більше будуть кооперативні члени обжиті, у своїм слові, тим краще буде розвиватися кооператива, а де членам буде бракувати світла, там кооператива, скоро переміниться у „рідну кешену“ й розлетиться.

Тож уважаймо, бо на ніщо нам здадуться всі багатства, коли будемо темні, то й при багатстві будемо бідні й безсилні. Ми будемо при „воді“ та будемо кричати: води. Ми будемо при „хлібі“ та умremo з голоду!

Відносно приватних крамарів: приватником, який старається бути національно свідомим, помирає рідний промисл, ширить кругом себе національну свідомість, спмагає рідні культурно-освітні установи, таким приватником треба лише радити, та його попірати. На-гомісь кожний приватник, що торгує тільки на свою „батьківщину“, тоді він різниться від жиди лише тим, що жидом не є та на попертя не заслугоує. (Далі буде).

— 0 —

Березівський повіт.

Хто хоче знати, як мають виглядати зразково ведені під громадянським оглядом села, нехай переїдесть по березівському повіті. Дороги там добрі, краці як у Сяніччині, гарна околиця, ідете поміж ярами, декуди лісом, понад потоками або понад срібнолентим Сяном.

Переїздаєте через Небоцьку Яблінку, Дидню, що ще в XVII ст. втратили український характер. У Кремянній старенька церква держить ще при собі кільканадцять греко-католиків. Чергове село Невістка має ще тепер гр. кат. 1 дітей у школі.

Дальше слідуєть: Селиська, Володж, Гута, Воля Володж. Відразу бачите, що в цих селах є кермуєча рука громадянина, якому не байдуже, чи парохіяни потонуть у чужому морі, чи будуть жити власним життям. У цих селах є власні Народні доми, гарні церкви, Читальні „Просвіти“, кооперативи, у Володзі Районова Молочарня, що міститься у величавому Народному Домові, у Селиських ще й Кружок „Союзу Українок“ під енергійним проводом громадянки Стецикової. Установи дуже чинні, усюди ки-

пнуть життя, працюють з великою ідейністю й посвятою. Дивується незвичайній енергії та рішучості громадянства, що при своїй незможности виказує незвичайну посвяту для народньої справи.

Щоби громадяне такими були, треба їх на таких виховати, а можна їх виховати!

Невеличка громада Вара коло Селиськ згуртоване при Кружку Рідної Школи. Воно належить до парохії Глудні, де живе неструдженний о. Декан Іван Жарський. У Глудні теж свідомі громадяни. На кожному кроці слідно 50-літню працю провідника парохії о. Декана Жарського: гарна церква, розмальована в народніх мотивах, добрий хор, Народній Дім з Читальнею „Просвіти“ і кооператива.

ВДОВИ І СИРОТИ тих мужів і батьків, що були обезпечені на життя, найбільше можуть сказати про те, чим була життява обезпечена заключаєма їх батьком в Товаристві

„КАРПАТІЯ“.

ЧЕРВІНКА СВИНЕЙ

Щіплена охоронні і лічичні — тільки сироватка і культура фірми

„SEROVAC“

СП. з О. О.

Львів, вул. Сенаторська ч. 5.

Телефон 201-07.

Повучення всиядається на бажання.

Переїдете серпетини і чудовий шпильковий ліс, у полудневому напрямі опинитесь в Іздебках. Це велике село, около 3000 мешканців з того одна третя часть українців і тут є Народній Дім, у йому Читальня „Просвіти“ і кооператива, що має філію на східньому кінці села.

Звідси у східному напрямі переїдете до Улюча. Це велике село громадяни мають у себе рідні господарські та освітні установи. Тепер приступають до будови Народного Дому.

У всіх тих громадах замітне велике та щире привязання до греко-католицької церкви й до української народности, довіря до своїх власних сил, єдність, послух провідникам. Усі вони відчувають, що треба дбати особливо про дітей, про їх виховання.

Мешканці березівського повіта — не є лемками. Їхня природа, влада та культура відмінна від лемківської.

Глоби
КНИЖКИ

Василь Пачовський: ІВАН МАЗЕПА з додатком гетьманського вірша „Єси покою ширю прегнуту“. Видання Т-ва „Просвіта“ ч. 7. липень 1937.

Хліборобський Молодь, видає Т-во „Сільський Господар“ у Львові. В 7 числі за липень 1937 р. передава стаття п. н. Снік — вірний сторож наших границь.

Роман Рейффусс: ЛЕМКОВЕ, Краків 1936. (Етнографічний опис).

„Відродження“, ілюстрований журнал Українського Протиналогольного й Протипіктоного Руху, Львів . 7-8, 1937.

„Учительський Голос“, ч. 7-8, орган Т-ва „Учительська Громада“ в Ужгороді „Наша Школа“, педагогічний часопис (журнал), Ужгород.

„Кооперативна Родина“, економічно-супсільний місячник, ч. 7-8. Львів, ул. Технічка 1.

Вирівнюйте передплату та присилайте належність за книжки!

ПОЛЯНИ КОЛО КРАМПНОЇ.

Село Поляни є досить убоге й мале. Забірає воно десь до 300 хат. В своїй часі була тут єдність (одна парафія). Селяни своєю власною силою в році 1913. будували за о. М. Феденчака церкву і в короткому часі поставили таку святиню, що в цілій Галичині не знайдеться їй рівня. Світова війна в 1914 році перервала будову, наша церква зістала невикінчена, а ще до того воєнна хуртовина багато принесла для неї шкоди.

Та на жаль по війні наше село опинилося в агітації за переходом на незалежне православ'я. Відступили від греко-кат. церкви, яку будували. Відступили від кат. віри, в якій родилися і хрестилися самі та їх батьки, а пішли на схизму.

Наша половина, яка зісталася при церкві, нині не може приступити до викінчення Дому Божого без чужої помочі. Через те Комітет три церкви ухвалив добровільну збірку на викінчення церкви. В тій цілі звернувся до старости в Коросні за проханням о позволення на перепроведення в повіті збірки. Старостою дало дозвіл на переведення в своїм повіті збірки.

Коли визначений Комітетом збірник вступив до дра С. Возняка, адвоката в Коросні, та просив його дещо жертвувати на полянську церкву, тоді згаданий адвокат спитав: Чи то є оперте на правді? А коли я відповів, що так, адвокат дав одного злого, як жертву та власноручно записав до призначеної на це книжки. В тій хвилині запитав мене: Як ся має в Полянках наш народ? Який народ? (питаюсь). Наш руский! Ви певно не руснак, коли не знаєте за який народ питаюся. Шкода злого, що я дав на церкву. Та більше не говорю нікому, що не належить до руского народа, — бо як де скажете, то постароюсь о відбір зіволання на збірку.

Дорогі читачі! Що має спільного релігії за політику? Греко-католицька Церква є Божа, бо її установив сам Ісус Христос.

Що варта така жертва, що її вминається? Яке свідоцтво пише про себе такий добродій? Отже пам'ятайте деякі ще неосвідомлені як-

слід громадяни Полян і других сіл коло Коросна — що старостою в Коросні дає дозвіл на таку велику ділу як наша греко-католицька церква — а „великий захитник“ (він права рука риманівської трійці й криничанських „божків“) грози, що подбає про відбір цього дозволу. Оце найкращий примір галицьких „Сталінів“ — які по фарисейській торгують честю нашої Лемківщини. Обережно з такими „панамі“!!!
Сусід.

КОСТЕВА КОЛО ДИНОВА.

Дня 3. липня ц. р. працювало наше село на вічний спочинок бл. п. Дмитра Деркача. Це був селянин-патріот, який не словами, а ділами засвідчував свій патріотизм. Коли наша читальня „Просвіти“ тинялася в комірні, він подарував свою площу під будову читального дому. І нині на тім місці пишеться вже гарний читальняний дім. Від давна провадив в селі свою крамницю. Ціле своє життя йшов прямою дорогою, тому добув собі загальну любов та довіря. В похороні взяло участь ціле село та двох священників, а то о. Турчановський та о. Шевчук. Похоронами бл. п. Дмитра Деркача завзяв Виділ читальні, бо це був просвітитель та великий добродій нашої читальні. Хай рідна земля, яку так любив та для якої так трудився, буде Йому легкою.

ВАПЕННЕ БІЛЯ МАЦИНИ.

У Вапеніаї, коло Горлиць мешкав свідомий українець за Придніпрянщини, бувший старшина Української Армії, Володимир Квітко, зі своєю дружиною Надією. Невдано помер він. Коли найближчі покійника вдалися до православного пароха, то цей замість сповнити свій релігійний обов'язок, почав „політикувати“ й доказувати, що „України не било, нет і бити не може“.

ФЬЛОРИНКА КОЛО ГРИБОВА.

В селі Фльоринці Ново-Сандекого повіту жидівка Вайдінгер леводилася гебей в Палестині, або в большевій й дає українців. Але на таких сьогодні найльоаяльніших і

найвірніших „обивателів“, а завтра червоних комісарів — ми маємо одня добру раду: Не купити в неї ні за одного гроша, ані нічого не продати — то вона не тільки приїде, але й вибереться зі села. Ану спробуймо громадяни!

ВАНІВКА КОЛО КОРОСНА.

Це велике й гарне українське село могло б багато зробити для себе й для загальної культурної справи, якщо ванівська молодь перестане блукати по манаївцях. Вирочим, це відома річ, що в кожному українським селі є багато здібчих, підприємчивих і порядних одиниць. Але ці одиниці повинні себе відшукати та злучитися до зорганізованої праці. Не буде тоді перший гірний верховодити в селі. Не буде пияцьких бійок, авантур, прокльонів, щезне з села так звана партійна нетерпимість, що від віків держить наші села у тьмі кромшної темряви та запоморочує народне життя. Кожний, хто твердо думає, бачить сьогодні (хоба, що не хоче бачити!), до чого так зване галицьке москвофільство загнало наш народ.

Саме в таку глуху вулицю, що на її шляху багно, гниль, уладок усею, що цінне та культурне. Тому й ванівська молодь повинна взятися до іншої — як досі — праці. Погляньте на близьку Вам Бонарківку, як гарно працює там молоді. Чи бачили Ви Ванівчани, як вправляє в Бонарківці товариство „Дуг“? Варто, щоб Ви подивилися! Самі розсудіть, що Бонарківчани українці для себе працюють, а не для когося. А у Ванівці що діється?! Час протерти очі, найвищий час!!!

ПОЛЯНИ КОЛО ЯСЛИСЬК.

В селі Полянках Суровичині вїт збірної громади стягає неправно в селян податки за псів. Хоча податок належить тільки за панських покоевих псів і тоді, коли є їх на господарстві більше чим один.

ВИСЛІЧОК, ПОВ, СЯНІК.

Наше село, як це спочатку здавалося, почало виявляти досить добру охоту в діляції організаційно-культурно-освітнього життя.

В 1932 році засновано в нас, за почином свідоміших людей нашого села, читальню т-ва „Просвіта“. Грунт і почуття потреби своєї читальні й бібліотеки у громадян нашого села зродила — заснована ще

**Купуйте тільки
найкращі шевські кілки
ДЕНДРА**

Фабрика
у
у Львові

вул.
Потоцького
ч. 85 а.

в 1927 році за ініціативою тодішнього завідавача парохії Всч. о. А. Заупка — кооператива „Верховина“, тому, що в ній почали люди що вчора сходились, та при нагоді своїх дрібних заступок, почали інтенсивно ресувати книжкою і часописом.

Отож, у цьому, 1937 році, мінає саме 10 літ від заснування в нас кооператива та 5 літ від заснування читальні.

За ці роки своєї існування, ні кооператива, ні читальня не спознали як свід свого завдання та не дали сподіваних успіхів під оглядом моральним ні теж під оглядом матеріальним.

Коли шукати за причиною цього нещадного стану вказаних товариств нішого села — то вона нахвилює не так у невідомості, як радше у надбальстві, дивстві та заздрі; почути об'язків деяких працівників читальні й кооперативу.

Кооператива має тепер 80 членів, між якими більше як половина є з несподобаними уділами. Не лишній стан членства мається й у читальні, де на 60 членів, велика частина, це також самі паперові члени з залеглими вкладками.

Читальня має досить гарну бібліотеку, що містить около 150 томів популярних та досить цікавих книжок, але молодь і старші шукають розради у шпіративі.

Схваситися, в цьому, для українського народу так важною часі, бутьте людьми, бо лихо вам буде! Беріться до праці в своїй читальні й к кооперативі; не допустіть до упадку ваших рідних установ!

Покиньте звичайні смердоху денатурат, ви старші провідники читальні й кооперативу! Не згіршуйте злим прикладом вашої молоді, яка повинна, від вас, як провідників культурно-освітнього життя села, одержувати якнайбільше духовної піддержки, та яку ви своєю батьківською опікою повинні справити на праву путь, для праці в користь вашого села й цілого українського народу.

Йоган Фрай:

ЗА ДУШУ ДИТИНИ.

Практичні виховні вказівки. За дозволом Видавництва переклав з німецької мови мгр Ярослав Чума. Львів 1937. Наказом Генер. Інституту Католицької Акції, стор. 72, ценою 0,70.

Ділянка виховної праці серед широких верств українського громадянства не тішиться властивим зрозумінням. Мало хто з родичів якслід підготовляється до обов'язків виховника своїх дітей.

Справою цією займаються по школах вчителі, званею підготовленою. У нас майже немає легких змістом а повних щоденних прав книжок з цієї важкої ділянки людських обов'язків. Дивно що дуже часто люди звертають велику увагу на поліпшення раси крляків чи коней, але майже ніколи не пригадуються чи виховання їх дітей є добре, чи вони самі не роблять похибки.

Дитина при народженні є таким непорадним сотворінням, що без добайливої опіки родичів загинує. Цілком інакше є у звинором світі. Поводи дитина вчиться пізнати світ, мову. Від маляк, радших тиса, нею опікуватися.

Стара наша приповідка каже: „дітей ховати, камінь глотати“. Народна мудрість віків зрозуміла, що виховання молодого покоління є тяжкою, але дуже вдячною працею. Так як до звання різника, чи коваля треба довго підготовлятися, треба вчитися даного ремесла, так ніхто без відповідної підготовки не може братися з користею виховувати дітей. Не повинні ми говорити що це маловажна справа.

Треба повитати смілий почин Католицької Акції, що рішилася випустити малі книжечки. На перше місце поклала Католицька Акція книжечку з виховної ділянки. Книжка І. Фроя написана доволіним виховником молоді.

Приступним а так навчальним способом говорять до нас правдивий опіку молодого покоління. Кожна сторінка каже нам про важні думки й правди вибрані зі щоденного життя.

Кожному, хто візьме її до рук, повинна ця мала книжечка принести правдиве благословенство. Радю витяємо появу книжечки Фроя „Душа дитини“. Так хотілиб, щоб вона дійшла до кожної хати.

Католицькій Акції повинні ми бути вдячними, що не жаліла труду присвоїти нам цю книжечку. Побажанням булоб, щоби подібних книжок було чимраз більше.

З них винесе користь кожний батько, опікує молоді і виховник.

Йди мала книжечка в серія читачів, розясни гушу виховних питань.
Ю. Т.

ПОСМІЯМОСЯ.

Вночі будиться жінка та каже: Іване, встань, мені так недобре. Спи, спи, та кому тепер добре.

*

Один селянин хотів зробити созі знимку вола. Питає фотографа кілька коштує знимка.

Два золоті, відповідає фотограф.

Одного вола. А два кілька?

Також два золоті.

А як буду на знімці я і мій віл, то кілька.

Також два золоті, мені все одно чи один чи два воли.

— 0 —

Хто не присилає на час передплати, цей руйнує рідну пресу.

ЛИСТУВАННЯ

Вп. Степан Гнізду, Вільхівці: Щиро дякуємо за письмо, рахунки узгоджені заплачено по кінець 1937 р. Братий привіт.

Вп. Іван Кушнір, Франція: Ми одержали 19.60 зл., з того на передплату за 1937 рік 2 зл. як залегість, за 1937 рік 5.30 зл. решту передаємо по Ваших вказівках. Книжки Вам вишлемо незадовго. Щіри поздоровлення.

Вп. Володимир Пристаж: Ви є дальше нашим відпоручником і можете дальше збирати знімки, адреси, передплати і т. д. Рахунки годяться. Привіт.

Вп. Михайло Мовчан: Щиро дякуємо, передали згідно з Вашим бажанням. Щіри брати поздоровлення.

— 0 —